

Výběr z tisku a zprávy o knihách

Petra Kačírková, Vít Campr

Hematologický atlas krve a kostní dřeně.

Grada Publishing, Praha 2007, stran 285, téměř 600 mikrofotografií

Atlas autorů Petry Kačírkové a Víta Campra a spoluautorů Josefa Karbana a Dany Mikulenkové představuje v naší literatuře mimořádnou publikaci.

Atlas se zaměřuje na morfologické nálezy v obvodové krvi a kostní dřeni u hematologických onemocnění. Publikace je rozvržena do 13 hlavních kapitol: 1. Chronická myeloproliferativní onemocnění. 2. Myelodysplasticko-myeloproliferativní onemocnění. 3. Myelodysplastický syndrom. 4. Akutní myeloidní leukemie. 5. Akutní leukemie obtížně klasifikovatelné. 6. Malignity z prekursorových B- a T-buněk. 7. Malignity ze zralých B-buněk. 8. Malignity ze zralých T- a NK-buněk. 9. Hodgkinův lymfom. 10. Lymfoproliferativní onemocnění spojená s imunodeficitními stavy. 11. Malignity z histocytů a dendritických buněk. 12. Mastocytózy. 13. Metastatické postižení kostní dřeně.

Autoři použili jako základ klasifikaci nádorů hematopoietické a lymfatické tkáně podle Světové zdravotnické dokumentace z roku 2001. Modifikace a doplňky této klasifikace opírající se o nové poznatky až po současnou dobu jsou uvedeny v textové části, která předchází obrazovou dokumentaci, která je těžištěm atlasu.

Základní panoptické barvení podle Maye-Grünwalda a Giemsy je obohaceno o použití cytochemického vyšetření a doplněno o histologická a imunohistologická vyšetření vzorků získaných trepanobiopsií kostní dřeně tam, kde tato vyšetření měla význam pro diagnózu, případně diferenciální diagnózu. U každé jednotky je uveden i význam imunofenotypu a cytogenetického vyšetření.

Každá skupina onemocnění je uvedena definicí se zdůrazněním základních morfologických znaků. K názornosti přispívají četné přehledné tabulky. Obrazovou dokumentaci tvoří neobyčejně zdařilý soubor téměř 600 mikrofotografií dokumentujících věrně všechny buněčné detaily.

V první kapitole věnované chronickým myeloproliferativním onemocněním jsou u CML zachyceny pseudo-Gaucherovy buňky a sea blue makrofágy a vedle myeloblastického a lymfoblastického zvratu je zobrazen i vzácný zvrát megakaryoblastický. U polycythaemia vera jsme obrazovou dokumentací seznámeni jak s histologickými nálezy prepolycytemického stadia, tak i s terminálním stadiem tak zvané spent phase s vyčerpáním kostní dřeně. Podobně u chronické idiopatické (primární) myelofibrózy je demonstrován leukoerytoblastický obraz obvodové krve i s charakteristickým nálezem holých jader megakaryocytů (případně jejich částí) a s přítomností poikilocytů tvaru kapky.

Velmi názorně jsou dokumentována myelodysplasticko-myeloproliferativní onemocnění (kap. 2) včetně re-

frakterní anémie s prstenčitými sideroblasty asociované s trombocytemií (RARS-T), u níž byl nově prokázán častý výskyt JAK2 U617F mutace, jež by mohla nasvědčovat úzké spřízněnosti s myeloproliferativními onemocněními. Je pouze otázná, zda lze přítomnost ortochromních plně hemoglobinozovaných normoblastů pokládat samu o sobě vždy za jev patologický.

U myelodysplastického syndromu (kap. 3) je v úvodní části podán vývoj klasifikace MDS a upozorněno na odlišnou klasifikaci u dětí. Velmi podrobně jsou v přehledných tabulkách uvedeny změny charakterizující myelodysplazii v červené řadě, granulocytární a monocytární řadě a megakaryocytů. Tyto změny jsou přesvědčivě dokumentovány na 78 velmi zdařilých mikrofotografiích, které jsou v pravém smyslu slova slabikářem myelodysplastických změn.

Ve 4. kapitole věnované akutním myeloidním leukemiím (AML) je v textové části uvedena původní klasifikace FAB a následná klasifikace WHO opírající se vedle klasické morfologie o imunofenotypovou a cytogenetickou charakteristiku. Je zmíněna skupina s typickými cytogenetickými abnormalitami majícími vztah k prognóze. Odlišení blastů III. typu od blastů II. typu a promyelocytů je nesnadné a mnohdy jistě dané u dané buňky pouze na individuálním posouzení diferencujícího. U akutní leukemie červené řady se rozlišuje typ se současnou myeloidní proliferací (tzv. erytroleukemie shodná s AML-M6) a extrémně vzácná „čistá“ erytroidní leukemie dokumentovaná přesvědčivými mikrofotografiemi.

U všech lymfoproliferativních stavů (kap. 6, 7, 8) je velká pozornost věnována histologickým nálezům v kostní dřeni a imunohistologickému průkazu základních lymfoidních znaků. U leukemií spadajících pod toto záhlaví jsou podrobně uvedeny i cytogenetické nálezy. V rámci malignit ze zralých B-buněk jsou zobrazeny i nálezy u Waldenströmovy makroglobulinemie, leukemie z vlasatých buněk a z plazmatických buněk. U leukemie z plazmatických buněk je v trepanobiopsii KD použito k průkazu nádorových buněk membránové pozitivitu CD20 (často se používá i exprese DBA.44 jak je uvedeno v testovém úvodu). U chronické lymfatické leukemie je dokumentována transformace do Richterova syndromu (DLBCL): U 165 mikrofotografií zobrazujících lymfoproliferativní stavy lze opět vyjádřit jen obdiv nad jejich dokonalostí.

Cennou součástí atlasu jsou zobrazení imunodeficitních stavů u lymfoproliferativních onemocnění (kap. 11) a nálezy při systémové mastocytóze (kap. 12). Záslužná je kap. 13 věnovaná nálezu metastáz do kostní dřeně, kdy obzvláště metastázy neuroblastomu a meduloblastomu

mohou vést k záměně s leukemickými blasty. Po právu je upozorněno na nepřímé známky metastatického procesu, jakými je nález osteoklastů.

Monografie je zakončena 2 přílohami (Apendixy). V příloze 1 jsou metodické pokyny k cytologickému a histologickému vyšetření obvodové krve a kostní dřeně, v příloze 2 je uveden přehled WHO klasifikace nádorů hematopoetické a lymfatické tkáně.

Literární odkazy obsahují téměř 200 citací s uvedením hematologických monografií, atlasů a základních časopiseckých prací převážně z let 2004 až 2006. Opomenuty nejsou ani práce našich autorů.

Hematologický atlas krve a kostní dřeně autorů P. Kačírkové a V. Campra je mimořádnou publikací svou koncepcí, rozsahem, pečlivostí zpracování i neobyčejně bohatou a věrnou fotodokumentací prakticky všech maligních hematologických stavů. Jde bezesporu o dílo, které

kladlo velké časové nároky a předpokládalo nejen velké vlastní zkušenosti autorů v dané problematice, ale i dokonalou znalost a orientaci v literárních údajích až do současnosti. Podobné zpracování uvedené problematiky nemá současně v naší literatuře obdobu. Nepochybuji, že nebýt jazykové bariéry bylo by dílo i v zahraničí velmi příznivě přijato a hodnoceno. S atlasem by se měl seznámit každý hematolog, histolog a patolog hodnotící morfologické nálezy hematologických malignit a atlas by měl mít trvale po ruce na svém pracovním stole. Nepochybně se stane i cennou studijní pomůckou.

Nakladatelství Grada je pak nutno blahopřát k pečlivosti, kterou věnovalo této náročné publikaci.

prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Otištěno se schválením redakce Vnitřního lékařství.

Původní otištění bylo plánováno pro 4. číslo roku 2007. Tiskařský šotek si zařádl a tak se s tímto vysoce erudovaným hodnocením výše uvedeného hematologického atlasu setkáváte až nyní. Panu profesoru Chrobákovi a autorům atlasu se za nezbedného šotka omlouváme.

Redakce časopisu

GRATULUJEME

V první polovině roku 2008 někteří členové Společnosti pro transfuzní lékařství ČLS JEP oslavili významná životní výročí. Všem kolegyním a kolegům gratulujeme a přejeme jim další cestu životem, naplněnou zdravím, štěstím a životní pohodou.

MUDr. Bruková Jarmila

MUDr. Bukáčková Dana

Fialová Zdeňka

Hasoňová Jitka

MUDr. Heinzová Vladimíra

Horčíčková Dana

MUDr. Hrubá Jarmila

MUDr. Koblížková Hana

MUDr. Kracíková Jitka

MUDr. Luňáková Eva

Říhová Vlasta

MUDr. Sechovská Miluška

Termerová Helena

MUDr. Urbanová Jaroslava

MUDr. Valníček Svatopluk

Ing. Vašek Vladimír

Redakční rada časopisu Transfuze a hematologie dnes, výbor STL